

JUTUNAIHEITA MUISTISAIRAILLE ISOVANHEMMILLE JA HEIDÄN LASTENLAPSILLEEN

Samtalsämnen för dementa mor- och farföräldrar och deras barnbarn

"Även om man har glömt bort hela sitt liv, måste man bemötas med respekt."

Drottning Silvia

ESIPUHE FÖRORD

Kevään 2024 aikana olen vierailut kolmessa eri vanhustentalossa, Uppsalan Balderissa ja Onnela/Fortunassa sekä Västeråsin Vedbossa.

Olen tavannut erinomaisia työntekijöitä, jotka ovat todella omistautuneet työlleen. Olen keskustellut myös vanhusten kanssa. He ovat antaneet minulle hyviä vihjeitä mukavista toiminnoista, joista he pitävät.

Olen myös haastatellut kotona asuvia vanhuksia.

Kiitos vanhuksille ja henkilökunnalle, jotka vastasivat kysymyksiini. Kiitos myös työnantajille, jotka ovat olleet kiinnostuneita projektista ja toivottivat minut tervetulleeksi.

Under våren 2024 har jag besökt tre äldreboenden, Balder och Onnela/ Fortuna i Uppsala samt Vedbo i Västerås.

Jag har träffat fantastiska medarbetare som är mycket engagerade i sitt jobb. Jag har pratat med en grupp äldre som har tipsat mig om roliga aktiviteter de tycker om.

Jag har även intervjuat äldre personer som bor hemma.

Tack till de äldre och till personalen som ställde upp för intervjuer. Tack alla chefer på äldreboenden, som var intresserade av projektet och välkomnade mig.

Anne Harbom Jäderlund

Elokuu 2024

Augusti 2024

TAPAAMINEN NÄR NI TRÄFFAS

Kun tapaatte isovanhempasi kanssa, varaa vierailuun aikaa.

Istukaa lähekkäin.

Halaa ja pidä kädestä kiinni.

Katso silmiin. Hymyile. Ole oma itsesi.

Puhu rauhallisesti. Ole myönteinen ja empaattinen.

Anna vanhukselle aikaa vastata rauhassa.

Älä keskeytä. Älä korjaa puheessa ilmeneviä muistivirheitä.

Monet vanhukset nauttivat lasten tapaamisesta. Pienimmille on hyvä selittää etukäteen, mikä muistisairaus on.

Vältä puhumasta ikävistä puheenaiheista, esimerkiksi väkivallasta.

Kysy isovanhempasi voinnista ja tekemisistä.

Kerro sinun kuulumisesi. Kerro perheen kuulumiset.

Esitä avoimia kysymyksiä, ei sellaisia, joihin vastataan Ei tai Kyllä.

Kuuntele aktiivisesti vastauksia ja nyökkäile.

Jos vanhus on surullinen, halaa, lohduta, äläkä pidä kiirettä.

Jutelkaa menneistä: lapsuudesta, nuoruudesta, sisaruksista, vanhemmista ja isovanhemmista ja muusta suvusta.

Vanhat asiat muistuvat parhaiten mieleen. Moni saa tällä tavoin tietoa vaikkapa sukututkimukseen.

Ajankohtaisista asioista on vaikeampi jutella. Uudet asiat eivät jää muistisairaalle mieleen. Kerro silti myös omat kuulumisesi.

Katselkaa yhdessä vanhoja valokuvia ja jutelkaa niissä olevista henkilöistä, paikkakunnista ja muistoista. Esitä kysymyksiä.

Puhukaa vanhoista esineistä, joita vanhuksella on ympärillään. Mistä ne on saatu tai ostettu ja mitä muistoja niihin liittyy?

Tiedätkö, mistä isovanhempasi on ollut kiinnostunut ennen? Kysele niistä.

Jos muistisairas vastaa kummallisesti, kertoo esimerkiksi juuri tavanneensa jonkun henkilön, joka on jo kuollut, älä ala väittää vastaan, vaan jatka keskustelua.

Voit näyttää muutaman kuvan omasta kännykästäsi ja kertoa tekemisistäsi ja ystävistäsi.

Laulakaa yhdessä tai kuunnelkaa tuttua musiikkia. Musiikki voi palauttaa mieleen elämän tärkeitä hetkiä. Musiikki voi rauhoittaa. Voit kysyä, mitä muistoja ja ajatuksia musiikki herätti.

Pelatkaa pelejä, esimerkiksi Dominoa tai bingoa. Tehkää yhdessä palapelejä. Lasten palapelit, noin 20-25 palaa, sopivat hyvin. Katsokaa ensin kuvaa ja puhukaa, mitä siinä näette.

Tehkää yhdessä musiikkitietokilpailu. Kuunnelkaa musiikkia ja vastatkaa kumpikin kysymyksiin: Miten laulun sanat jatkuvat?

Pitäkää jumppahetki yhdessä. Istukaa tuolilla. Nostakaa kädet ylös. Liikutelkaa jalkoja. Venyttäkää niskaa. Ojentakaa ryhtiä.

Värittäkää värityskirjan kuvia tai piirtäkää yhdessä. Askarrelkaa.

Monet pitävät siitä, että heidän hiuksiaan kammataan tai harjataan. Jotkut tulevat myös iloiseksi, jos heidän vaatekaappinsa tai tavaransa laitetaan järjestykseen.

Tehkää puutarhatöitä.

Lue isovanhemmallesi ääneen kirjaa tai sanomalehteä.

Jos sää sallii, käykää kävelyllä kaupungilla, luonnossa tai veden äärellä. Jutelkaa sellaisesta, mitä näette ympärillänne: vuodenajoista, kukista, puista, pyöräilijöistä ja koirista.

Menkää kahville vanhuksen lempikahvilaan.

Moni pitää kampaajalla tai jalkahoidossa käynnistä.

Juhlat ovat vanhukselle piristäviä, vaikka niissä väsyikin jonkin ajan kuluttua.

Jos on mahdollista, käykää katsomassa isovanhemmallesi tuttuja paikkoja ja rakennuksia (kotia, työpaikkaa tai paikkakunnan tunnetuinta nähtävyyttä).

Monissa vanhustentaloissa käy vierailulla esikoululaisia, jotka laulavat tai esittävät jotakin. Esimerkiksi Lucia-kulkueet ovat hyvin suosittuja.

PUHEENAIHEITA SAMTALSÄMNEN

LAPSUUS BARNDOM

Puhuminen lapsuudesta tuo useimmiten paljon muistoja mieleen ja samalla saat uutta tietoa mummosi tai vaarisi elämästä.

Milloin sinä synnyit? Missä?

Missä asuit lapsena?

Mikä on koko nimesi?

Oliko sinulla lapsena lempinimiä?

Millainen olit lapsena?

Ketä muistutat ulkonäöltäsi ja luonteeltasi? Mitä askareita teit kotona?

Asuitko kaupungissa vai maaseudulla?

Kerro paikkakunnasta.

Muutitteko usein, kun olit lapsi?

Oliko teillä pitkä matka keskustaan, kauppaan, kouluun, sukulaisten tai tuttujen luokse?

Kerro talosta tai asunnosta.

Montako huonetta teillä oli?

Oliko sinulla oma huone vai jaoitko huoneen jonkun muun kanssa?

Mitä askareita teit kotona?

Mitä huonekaluja teillä oli kotona?

Oliko teillä sivusta vedettävä sänky, piironki, keinutuoli, ryijyjä, raanuja, verhoja?

Autoitko kotitöissä? Mitä sinä teit silloin?

Miten kotisi lämmitettiin?

Tuliko teille vesi sisään?

Missä teillä oli vessa?

Piditkö saunomisesta?

Oliko teillä oma sauna?

Kävittekö yleisessä saunassa?

Kuinka usein kävitte saunassa?

Oliko teillä puutarhaa tai pihaa?

Mitä vanhempasi tekivät työkseen?

Asuivatko isovanhempasi lähellä teitä? Tapasitko heitä usein?

Ketkä olivat sinulle tärkeitä ihmisiä?

Oliko sinulla kummeja? Mitkä heidän nimensä olivat?

Tiedätkö, miksi heidät valittiin sinun kummeiksesi?

Muistatko joitakin naapureita?

Oliko heillä lapsia? Minkä nimisiä he olivat?

Millä te liikutte? Oliko teillä kotona polkupyörä, auto, traktori, vesikelkka tai moottoripyörä, mopo?

Oliko sinulla jokin lempilelu?

Mistä leikeistä pidit eniten?

Kenen kanssa leikit eniten? Mitä te leikitte ja pelasitte?

Oliko sinulla läheisiä ystäviä? Mitä te teitte yhdessä?

Jäitkö joskus kiinni pahanteosta? Mitä olit tehnyt?

Ketkä olivat sinulle tärkeitä ihmisiä, kun olit pieni?

Saitko elämänohjeita vanhemmiltasi?

Jos asuit muualla kuin Ruotsissa, milloin muutit tänne?

Miksi sinä muutit?

Muuttiko koko perhe tänne?

Mille paikkakunnalle tulitte ensin?

Miltä se tuntui?

Mikä oli erilaista?

Mikä oli parasta?

Miten opit ruotsia (jos et aiemmin osannut sitä)?

KOULU SKOLA

Missä kävit koulua? Mikä koulun nimi oli? Kerro, minkä näköinen koulu oli?

Kuinka monta vuotta kävit koulua?

Oliko koulussa tarjolla kouluruokaa vai oliko teillä omat eväät mukana?

Kuinka pitkä koulumatkasi oli?

Miten sinä menit sinne?

Asuiko joku ystäväsi lähellä sinua?

Menittekö yhdessä kouluun?

Muistatko jonkun luokkatoverisi? Mikä hänen nimensä oli?

Mitä teitte välitunnilla ja koulun jälkeen?

Vaihdoitko kouluvuosiesi aikana koulua?

Muistatko jonkun opettajasi?

Millainen hän oli?

Mikä hänen nimensä oli?

Miksi muistat juuri hänet?

Mistä kouluaineesta pidit eniten?

Miksi pidit juuri siitä?

Kerro jokin muisto kouluajalta.

Kun olit lapsi, minkä ammatin halusit hankkia isona?

NUORUUS UNGDOMSTID

Missä asuit nuorena?

Mistä haaveilit?

Oliko sinulla joku läheinen ystävä?

Mitä te teitte yhdessä?

Mikä oli toiveammattisi? Hankitko sen ammatin?

Mikä oli ensimmäinen työpaikkasi?

Mitä teit siellä?

Millaista työ oli?

Muistatko jonkun vanhan työtavan?

Missä muualla olit nuorena töissä?

Kuka oli ensirakkautesi?

Minkä niminen hän oli?

Missä te tapasitte ensimmäistä kertaa?

Olitteko kauan yhdessä?

Jos erositte, miksi?

Kävitkö tanssimassa?

Mitä harrastit nuorena?

Urheilitko? Teitkö käsitöitä? Luitko kirjoja?

Koska muutit kotoa pois?

Muutitko kauas vanhemmistasi?

Menitkö toiselle paikkakunnalle töihin tai opiskelemaan?

Mikä paikkakunnan nimi oli?

Asuitko siellä kauan?

Minkälaista siellä oli?

Kaipasitko perheesi luo?

Mistä löysit uusia ystäviä?

KOTIELÄIMET JA LEMMIKKIELÄIMET HUSDJUR OCH SÄLLSKAPSDJUR

Oliko lapsuudenkodissasi kotieläimiä tai lemmikkieläimiä?

Oliko teillä kissoja, koiria, lehmiä, hevosia, lampaita, porsaita tai kanoja?

Mistä eläimistä sinä pidit eniten? Miksi?

Kuinka monta niitä oli? Muistatko jonkun nimen?

Hoiditko sinä niitä?

Osaatko lypsää lehmiä tai ohjastaa hevosia?

Oliko sinulla oma lemmikkieläin?

Minkä niminen se oli? Kerro siitä.

Oliko kissoista ja koirista jotain hyötyä? Asuivatko ne sisällä?

Mikä on erikoisin eläin, jonka olet nähnyt?

KOTI, PUUTARHA JA PIHA HEM, TRÄDGÅRD OCH GÅRDSPLAN

Missä asuit lapsena? Mikä paikkakunnan nimi oli?

Oliko teillä maalaistalo, omakotitalo vai asuitteko kerrostalossa?

Kuinka monta huonetta teillä oli?

Oliko sinulla oma huone?

Haitteko vettä kaivosta vai tuliko teille vesi sisään?

Oliko teillä sisävesi?

Oliko teillä sauna?

Oliko lähellä järvi tai meri, jonne pääsitte uimaan?

Oliko teillä autoa?

Minkä värinen se oli?

Mikä sen merkki oli?

Koska hankitte television?

Mikä oli suosikkiohjelmasi?

Montako kanavaa televisiossa oli?

Katsoiko koko perhe yhdessä jotain ohjelmaa?

Oliko teillä pitkä matka lähimpään kauppaan?

Mikä kaupan nimi oli?

Kuinka usein kävitte kaupassa?

Mitä te ostitte sieltä?

Oliko lapsuudenkodissasi puutarha tai kasvima?

Mitä siellä kasvoi?

Oliko siellä kukkia, juureksia, omenapuita tai muita hedelmäpuita?

Mitä sadosta tehtiin?

Oliko teillä ulkona puutarhakeinu tai pöytä ja tuoleja?

Oletko sinä kasvattanut hyötykasveja parvekkeella, pihassa tai siirtolapuutarhassa?

Mitä olet kasvattanut?

Teitkö niistä jotain ruokaa?

Oliko sinulla ruukkukukkia ikkunanlaudalla?

Mikä on lempikukkasi? Miksi?

Mistä väristä sinä pidät eniten?

LUONTO NATUR

Oliko kotisi lähellä metsää?

Mitä eläimiä siellä näki?

Muistatko sieltä jonkun kauniin paikan?

Mitä kukkia ja muita kasveja siellä kasvoi?

Mitä lintuja siellä pesi?

HARRASTUKSET INTRESSEN

Harrastitko jotain lapsena?

Missä olit erityisen hyvä?

Kävitkö partiossa tai kerhossa?

Hiihditkö?

Kuljitko potkukelkalla, mopolla tai polkupyörällä?

Luistelitko?

Piditkö kalastuksesta?

Harrastitko jotakin urheilulajia?

Kenen kanssa kävit harjoituksissa?

Osallistuitko seurakunnan toimintaan?

Mitä siellä tehtiin?

Olitko jonkun yhdistyksen jäsen? Kerro, millainen yhdistys oli.

Jatkoitko harrastustasi nuorena ja aikuisena?

Mikä on paras elokuva, jonka olet nähnyt?

Mikä sen nimi on?

Mitä elokuvassa tapahtuu?

Kävitkö teatterissa?

Kerro jostain teatteriesityksestä.

Mikä sen nimi oli?

Mitä esityksessä tapahtui?

Pidätkö laulamisesta?

Osaatko soittaa jotain instrumenttia?

Kuka sinua opetti?

Oliko perheessäsi musikantteja?

Olitko joskus konsertissa?
Kuka silloin esiintyi?
Missä konsertti pidettiin?

Pidätkö tanssimisesta?
Miten opit tanssimaan?
Opettiko joku sinua?
Missä kävit tanssimassa?
Kävitkö lavatansseissa vai diskossa?
Mitkä niiden paikkojen nimet olivat?

Pidätkö käsitöistä tai puutöistä?
Mitä ompelit, kudoit tai rakensit lapsena tai nuorena?
Oletko kätevä käsistäsi?
Pidätkö askartelusta?

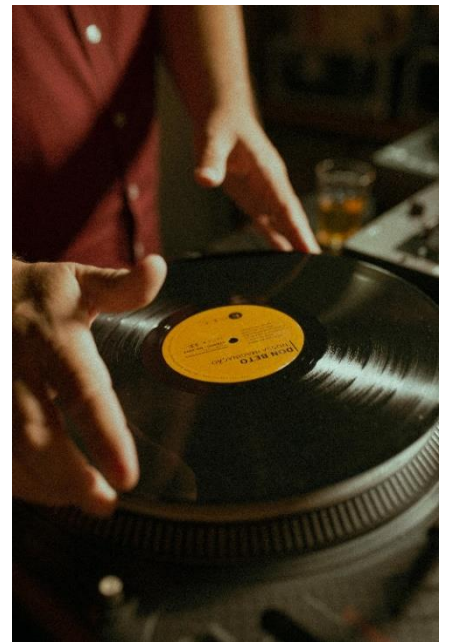
Mikä on paras kirja, jonka olet lukenut? Kerro siitä.

Pidätkö pelaamisesta?
Mikä peli on hauskin?
Kokoatko palapelejä?

Pidätkö piirtämisestä tai maalaamisesta?
Missä opit piirtämään?

Minkälaisista vaatteista sinä pidit lapsena ja nuorena?
Kuinka usein sait uusia vaatteita?
Peritkö sisarusten vaatteita?

Kuuntelitteko te radiota, kun olit lapsi? Oliko teillä levysoitin tai magnetofoni?

PERHE FAMILJ

Koska sinusta tuli äiti/isä?

Mitkä sinun lastesi nimet ovat?

Mikä vanhemmuudessa oli hauskinta?

Mikä oli vaikeinta?

Koska sinusta tuli isoäiti/isoisä?

Mikä siinä oli parasta?

Kuinka monta lastenlasta sinulla on?

Muistatko jonkun lapsenlapsen nimen?

ELOKUVAT FILMER

Kävitkö lapsena tai nuorena elokuvissa?

Millainen oli ensimmäinen elokuva, jonka näit?

Missä se näytettiin?

Mikä sen nimi oli? Mitä siinä tapahtui?

Saiko sitä katsoessa itkeä vai nauraa?

Mitä muita elokuvia on jäänyt mieleesi?

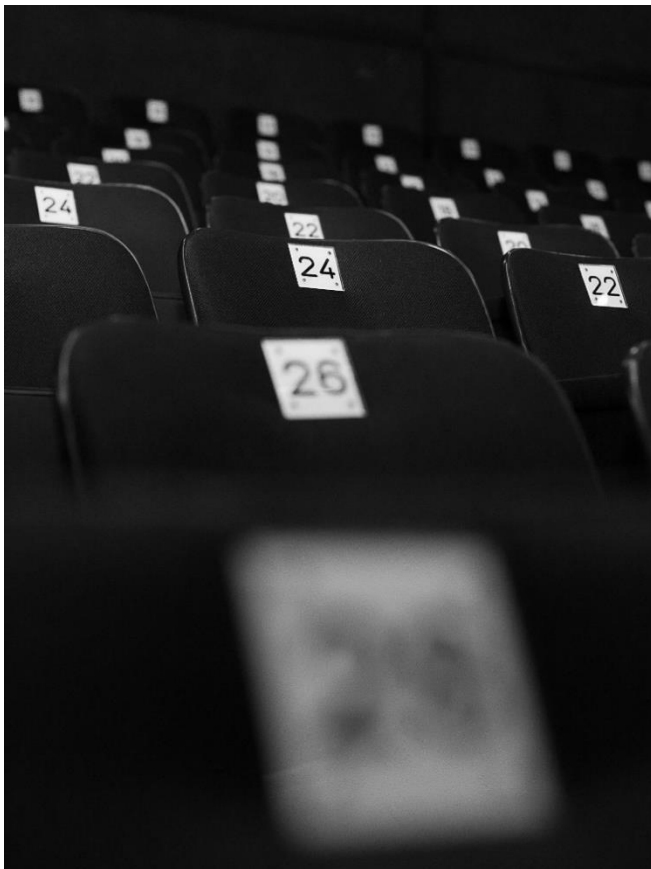
Mikä oli hauskin? Mikä oli huonoin?

Mitä niissä tapahtui?

Näitkö jonkun opettavaisen tai romanttisen elokuvan?

Kuka sinusta oli erityisen hyvä näyttelijä?

Kenen kanssa kävit elokuvissa?

KIRJAT BÖCKER

Lukiko joku sinulle iltasatuja, kun olit pieni?

Koska opit lukemaan?

Mitä kirjoja luit itse lapsena?

Oliko kotisi lähellä kirjastoa?

Saitko kirjoja lahjaksi?

Minkälaisista kirjoista pidit eniten?

Mikä oli paras niistä?

Mitä luit aikuisena?

Tuliko kotisi sanomalehti tai aikakauslehtiä?

Mikä niistä oli paras?

MUSIIKKI JA TANSSI MUSIK OCH DANS

Lauloiko joku sinulle, kun olit lapsi? Kuka?

Minkälaisia vanhoja lauluja sinulle tulee lapsuudesta mieleen?

Piditkö koulun laulutunneista?

Mitä te lauloitte siellä?

Mistä musiikista pidit nuorena?

Mikä oli lempikappaleesi?

Mitä lauloit mielelläsi?

Muistatko jonkun musiikkiohjelman tai konsertin?

Millainen oli mielestäsi paras tanssimusiikki?

Tanssitteko piirileikkejä, kun olit lapsi?

Minkä nimisiä niitä oli?

Koska niitä tanssittiin?

NIMI NAMN

Mitkä ovat sinun etunimesi?

Oletko perinyt ne joltakin sukulaiselta? Keneltä?

Oliko sinulla lempinimeä?

Millä nimellä sinua kutsuttiin kotona?

Oliko sinun luokallasi samannimisiä?

Mitkä olivat äitisi ja isäsi nimet?

Mitkä olivat isovanhempiesi nimet?

Mistä sukunimesi on kotoisin?

Onko se tavallinen?

Onko se saatu jonkun talon tai paikkakunnan mukaan?

Lausutaanko Ruotsissa sinun nimesi oikein?

VALOKUVAT FOTON

Katsokaa valokuva-albumeja tai seinällä ja hyllyllä olevia kuvia.

Keitä tässä kuvassa on?

Koska se on otettu ja missä?

Onko kuvassa joku sukulainen, naapuri tai ystävä?

Mikä hänen nimensä on?

Mitä kuvassa tapahtuu tai mitä siinä juhlitaan?

Kuka otti kuvan?

Onko siinä kotieläimiä? Kenen ne ovat? Minkä nimisiä kotieläimet ovat?

MATKAT RESOR

Mikä on hauskin matkasi?

Missä olit silloin? Miksi? Mitä tapahtui?

Missä maissa olet käynyt?

Kenen kanssa matkustit mieluiten?

Mikä on hienoin kaupunki, jonka olet nähnyt?

Mikä on ollut kiinnostavin matkakohteesi?

Oletko kohdannut matkoillasi yllätyksiä? Minkälaisia?

Mikä sinusta on kaunein paikka Suomessa? Entä Ruotsissa?

Mihin maahan tai kaupunkiin kaikkien pitäisi sinun mielestäsi joskus mennä käymään?

RUOKA MATEN

Mikä on lempiruokasi?

Piditkö nuorena ruoan laittamisesta?

Kuka opetti sinua laittamaan ruokaa?

Oliko sinulla koulussa kotitaloustunteja?

Mitkä olivat lempiruokasi lapsena?

Kuinka usein sait syödä niitä?

Mikä on paras jälkiruokasi? Kuvaile sitä?

Mikä on sinusta paras karkki?

Mikä suomalainen ruoka on sinusta parasta?

Entä ruotsalainen?

Onko joku suomalainen ruokatavara, jota kaipaavat?

Piditkö leipomisesta?

Mitä leivoit mieluiten?

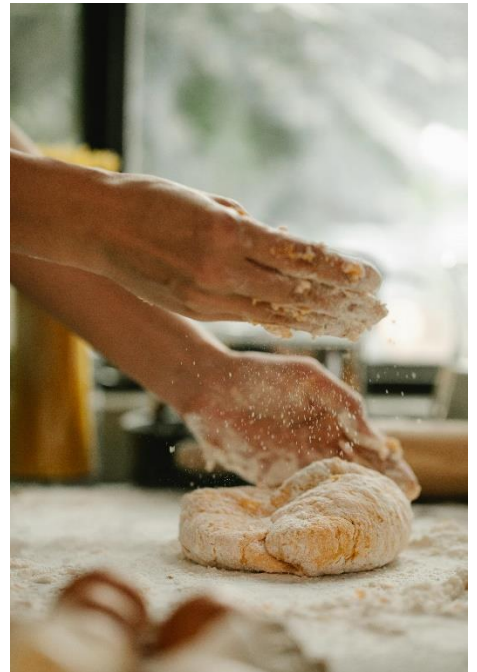
Mikä oli bravuurisi?

Mikä on lempijäätelösi?

Entä lempihedelmäsi?

Isoäidin, äidin tai jonkun muun ruoka, joka on jäänyt sinulle muistiin.

Mitä et halua missään tapauksessa maistaa?

JUHLAT FEST

Oliko suku teidän perheellenne tärkeä?

Oliko sinulla joku suosikkisukulainen?

Mitä hyviä muistoja sinulla on äidistä, isästä, tädeistä, enoista, sedistä ja isovanhemmista?

Kuinka mones lapsi sinä olet teidän perheessänne?

Mitkä sinun sisarustesi nimet ovat? Koska he ovat syntyneet?

SYNTYMÄPÄIVÄ FÖDELSEDAG

Miten syntymäpäiviä vietettiin ennen vanhaan?

Muistatko jonkun niistä päivistä erityisesti?

Mitä silloin tarjottiin?

Tehtiinkö syntymäpäiväksi kakku?

Muistatko jonkun lahjan?

Mikä sinun horoskooppimerkkisi on?

Mikä oli vuoden paras päivä?

RISTIÄISET DOP

Miten ristiäisiä vietettiin sinun kotipaikkakunnallasi?

Missä sinut ristittiin, kirkossa vai kotona?

Oliko vauvalla erityiset vaatteet päällä?

Ketkä kutsuttiin juhliin?

Mitä vieraille tarjottiin?

Saiko vauva lahjoja?

Oliko lapsella kummit? Ketkä valittiin siihen tehtävään?

RIPPIKOULU KONFIRMATION

Oletko käynyt rippikoulun?

Mitä siellä tehtiin?

Missä sinun konfirmaatiosi pidettiin?

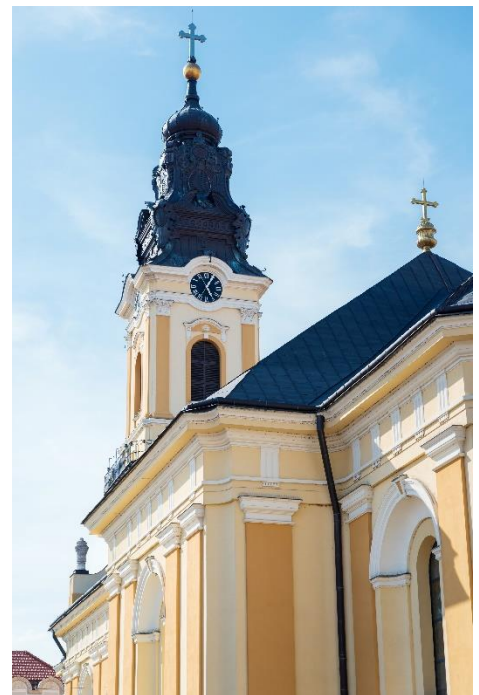
Minkälaiset sinun vaatteesi olivat?

Oliko kotona juhlat?

Keitä kutsuttiin juhliin?

Saiko rippikoululainen lahjoja? Minkälaisia?

Saiko konfirmaation jälkeen jotain erityisoikeuksia, esimerkiksi luvan käydä tansseissa?

KIHLAJAISET FÖRLOVNING

Vietettiinkö suvussa kihlajaisia?

Kenen luona ne pidettiin?

Minkälaiset ne olivat?

Keitä juhliin kutsuttiin?

Saiko kihlapari lahjoja?

HÄÄT BRÖLLOP

Miten häitä vietettiin?

Muistatko omat tai jonkun perheenjäsenen häät? Millaiset ne olivat?

Pidettiinkö vihkiminen kirkossa?

Miten häihin valmistuttiin?

Kerro morsiusparin vaatteista.

Ketkä kutsuttiin häihin?

Oliko häissä morsiusneitoja, kaasoja, bestmania tai hääkulkuetta?

Mitä siellä syötiin?

Oliko juhlissa hääkakku?

Oliko paikkakunnallasi joku erikoinen tapa, esimerkiksi morsiamen ryöstö?

MUITA JUHLAPÄIVIÄ ANDRA FESTDAGAR

Miten näitä juhlapyhiä vietettiin?
Mitä tapoja niihin liittyy?
Kenen kanssa vietitte niitä?
Mitä perinteitä noudatat edelleen?

Uusivuosi
Loppiainen
Laskiainen
Pääsiäinen
Helatorstai
Vappu
Helluntai
Äitienpäivä
Juhannus
Isänpäivä
Pyhänmiestenpäivä
Pikkujoulu
Suomen itsenäisyyspäivä
Joulu

TUNNETTU HENKIÖ KÄND PERSON

Onko sinulla joku idoli?
Mitä hän tekee?
Oletko tavannut hänet?
Miksi ihaillet juuri häntä?

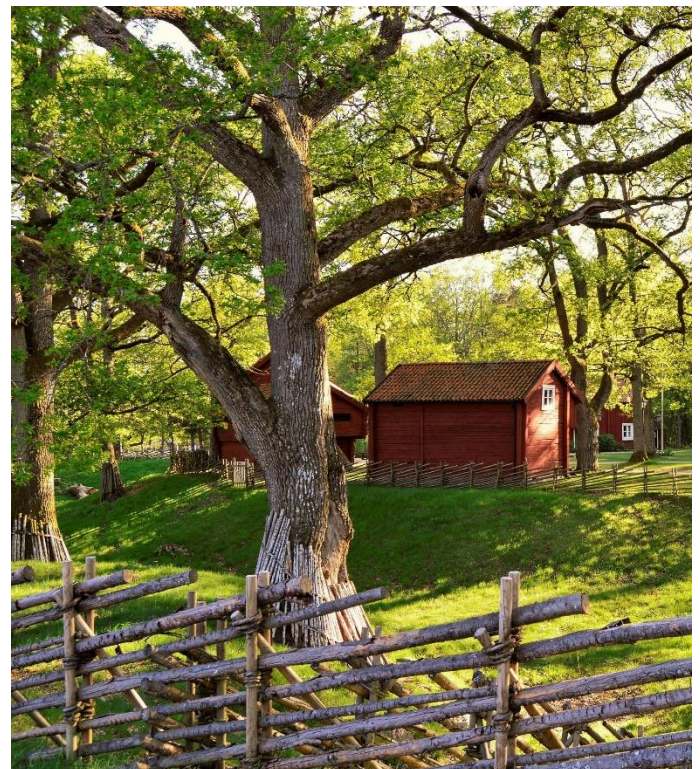

Oletko tavannut jonkun muun tunnetun henkilön?
Kerro tapaamisesta. Kuka hän on? Millainen hän oli, kun tapasitte?

Kenet haluaisit tavata? Miksi?

LEMPIVUODENAIKA FAVORITÅRSTID

Mikä on sinun lempivuodenaikasi?
Miksi?
Mitä teet silloin?
Mikä on sen vuodenajan kohokohta?
Mistä vuodenajasta et pidä?
Miksi?

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

Millaista sinusta, vanhemmistasi tai isovanhemmistasi oli muuttaa Ruotsiin?
Mikä oli ihmeellisintä? Vaikeinta? Hauskinta?

Kerro joku muisto.

Oletko asunut Suomessa?

Oletko asunut muissa maissa?

Millä paikkakunnilla olet asunut Ruotsissa?

UUDEN KIELEN OPPIMINEN ATT LÄRA SIG ETT NYTT SPRÅK

Osaatko tai osasiko perheesi ruotsia, kun muutit/muutitte Ruotsiin?

Jos et osannut, mikä oli vaikeinta ruotsin kielessä?

Missä ja miten opit ruotsia? Koulussa vai töissä?

Kuka auttoi sinua?

Keneltä opit lisää?

SUOMEN JA RUOTSIN EROJA SKILLNADER MELLAN FINLAND OCH SVERIGE

Mikä kummastutti alussa, kun muutit Ruotsiin?

Mikä oli ihan erilaista?

Mikä oli samanlaista?

Neuvoiko joku sinua?

SOTA KRIG

Suomi joutui mukaan Toiseen maailmansotaan vuosiksi 1939–1945, kun Neuvostoliitto, nykyinen Venäjä, hyökkäsi Suomeen.

Talvisota 1939–1940, jatkosota 1941–1944 ja Lapin sota 1944–1945. Lapin sodassa saksalaiset, aikaisemmat aseveljet, karkotettiin Suomesta.

Muistatko sinä jotain sota-ajasta?

Oliko joku sinun perheestäsi tai suvustasi mukana toisessa maailmansodassa?

Olivatko he sotilaita vai lottia?

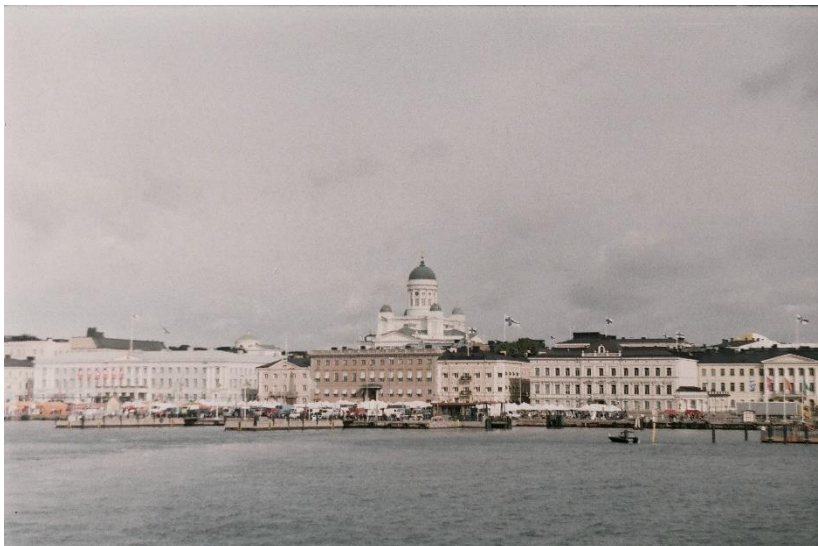
Asuiko sukusi Karjalassa, josta jouduttiin lähtemään evakkoon?

Kuoliko tai haavoittuiko joku sukulainen sodassa?

Monia lapsia lähetettiin sotalapsiksi Ruotsiin? Tunnetko jonkun?

Jäikö perheesi tai sukusi asumaan samaan paikkaan sodan jälkeen?

Saiko joku sodan käynyt perheenjäsen tai sukulainen valtiolta tontin ja rakensiko joku perheestäsi rintamamiestalon (frontmannahus) sille tontille?

SUOMALAISIA LAULAJIA JA ISKELMIÄ 1950–70-LUVUILTA

FINSKA ARTISTER OCH SCHLAGER FRÅN 1950–70-TALEN

Löydät nämä artistit ja heidän laulunsa Youtubesta ja, Spotifysta.

Kysy, kuka on isovanhempasi suosikki.

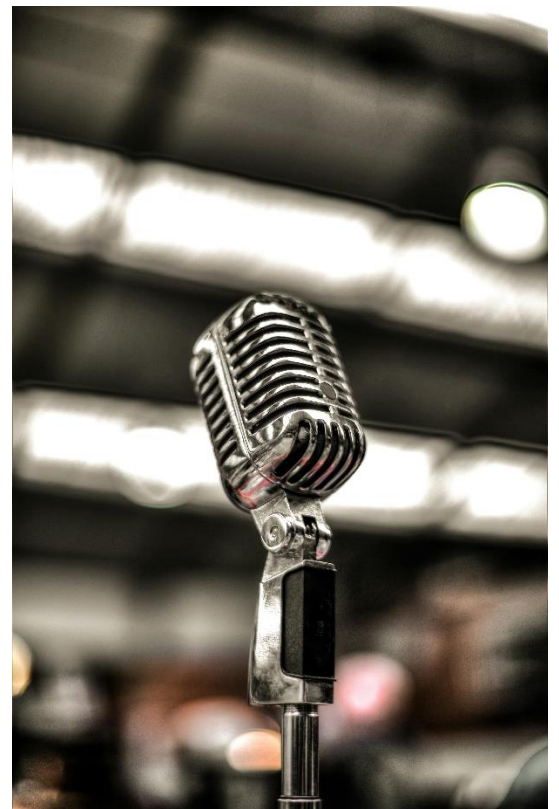
Kuunnelkaa, laulakaa (monissa on mukana sanat) ja tanssikaa!

Du hittar dessa artister och deras schlager på youtube och i spotify.

Fråga dina mor – eller farföräldrar, vilka som är deras favoriter.

Lyssna, sjung med (texten brukar finnas med) och dansa!

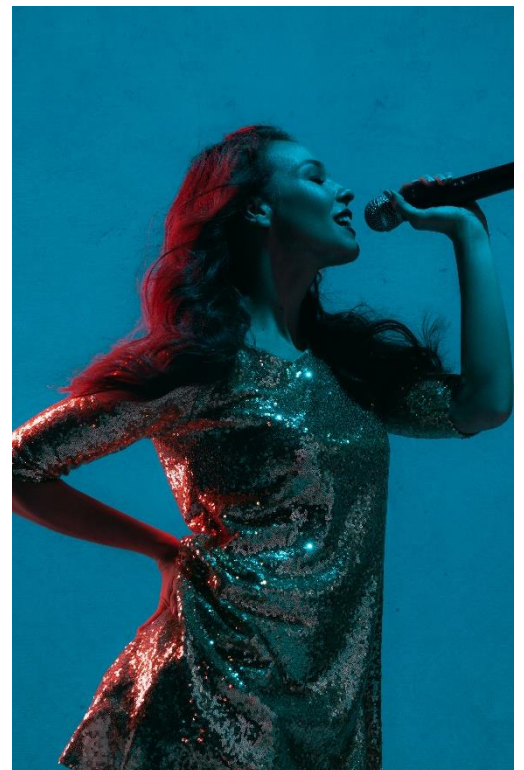
ARTISTI/ARTIST	ISKELMÄ/SCHLAGER
Aarno Raninen	On hetki Liian nuori
Aikamiehet	Iltatuulen viesti
Annikki Tähti	Budapestin yössä Muistatko Monrepos´n Balladi Olavinlinnasta Pieni sydän
Armi ja Danny	Kaiken sulle antaisin Tahdon olla sulle hellä
Brita Koivunen	Katinka Sävel rakkauden Kuinka paljon rakkautta Suklaasydän

Carola	Penkki, puu ja puistotie Ei aina käy niin kuin haaveillaan Nousee päivä laskee päivä
Danny	Piilopaikka Amarillo Kuusamo Tuulen suojaan Tuuliviiri Kauan Seitsemän kertaa seitsemän
Eero Raittinen	Unta en saa Epäilet vaan Vanha holvikirkko Toivotaan, toivotaan Siitä vaan
Eino Grön	Sä kuulut päivään jokaiseen Kulkurin iltatähti Kenties Unhoita menneet Hiljainen kylätie Viimeinen ilta Jos alkaa saan uudelleen
Erkki Junkkarinen	Nuoruusmuistoja

Eugen Malmsten	Lennä, mun lempeni laulu Sä muistatko metsätien Ruusuja hopeamaljassa
Fredi	Pieni nukke Milloinkaan en löydä samanlaista Silmäsi odottavat minua Kolmatta linjaa takaisin Varjoon suojaan Ota ja omista Avaa sydämesi mulle
Jukka Kuoppamäki	Sininen ja valkoinen Kiskot vievät etelään Niin kaikki on kuin ennenkin Paljon sanomatta jää Anna mulle tähtitaivas
Helena Siltala	Pikku midinetti Ranskalaiset korot
Henry Theel	Syyspihlajan alla Köyhä laulaja Syysillan tuuli
Irwin Goodman	Poing poing poing St. Pauli ja Reeperbahn Ryysyranta

Jouko ja Kosti	Illasta aamuun Muisto vain jää Menee mikä menee
Juha Vainio	Käyn ahon laitaa Aina mielessä Juhannustanssit Vanha salakuljettaja Laitinen Sellanen ol Viipuri
Katri Helena	Anna mulle tähtitaivas Katson sineen taivaan Lintu ja lapsi Katson autiota hiekkarantaa Mun sydämeni tänne jää
Kauko Käyhkö	Rovaniemen markkinoilla Kalastaja-Eemelin valssi Kaksi vanhaa tukkijätkää Rakastan sinua, elämä
Kirka	Pääsi rinnallein painan Ehkä suukon antaa saa Kyyneleet Viimeiseen mieheen
Kristiina Hautala	En koskaan Kun kello käy Jokainen hetki

Laila Kinnunen

Lazzarella

Pieni sydän

Soittajapoika

Lennä mun lempeni laulu

Rantamökissä

Lasse Mårtenson

Limon Limonero

On ihmeen hyvä kotiin tulla

Laiskotellen

Markku Aro

Käyn uudelleen eiliseen

Vain eteenpäin

Etsin kunnes löydän sun

Ollaan lähekkäin

Viimeinen kevät

Jos vielä oot vapaa

Mauno Kuusisto

Kertokaa se hänelle

Valaistu ikkuna

Metrotytöt

Surujen kitara

Mikko Alatalo

Maalaispoika oon

Olavi Virta

Poika varjoiselta kujalta

Mambo Italiano

Kultainen nuoruus

Täysikuu

Pauli Räsänen

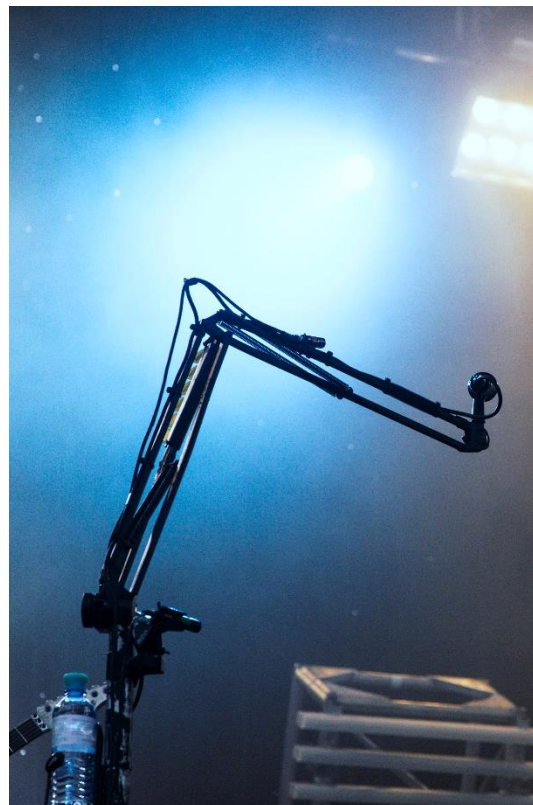
Kotkan ruusu

Pasi Kaunisto

Jos vielä oot vapaa

Pepe Willberg

Aamu

Rauli Badding	
Somerjoki	Bensaa suonissa
Reijo Taipale	Satunmaa
Reino Helismaa	Meksikon pikajuna
Seppo Hanski	Dona Dona
Tamara Lund	Lapin tango
Tapio Rautavaara	Hopeahapset Juokse sinä humma
Unto Mononen	Satunmaa
Vesa-Matti Loiri	Ystävän laulu
Vieno Kekkonen	Ei koskaan sunnuntaisin

MAAMME-LAULU

Maamme on Suomen kansallislaulu. Sen on kirjoittanut Johan Ludvig Runeberg ja säveltänyt Fredrik Pacius.

Vårt land -runon ensiesitys oli ylioppilaiden juhlissa vuonna 1848.

Se nousi kansallislaulun asemaan, kun se sai suomenkieliset sanat. Laulu levisi koko Suomeen kuorojen ja kansakoulujen avulla.

Suomesta tuli itsenäinen valtio vuonna 1917.

Oi maamme, Suomi, synnyinmaa!
Soi, sana kultainen
Ei laaksoa, ei kukkulaa
Ei vettä rantaa rakkaampaa
Kuin kotimaa tää pohjoinen
Maa kallis isien.

Sun kukoistukses kuorestaan
Kerrankin puhkeaa
Viel lempemme saa nousemaan
Sun toivos, riemus loistossaan
Ja kerran laulus synnyinmaa
korkeimman kaiun saa.

Vårt land, vårt land, vårt fosterland,
Ljud högt, o dyra ord!
Ej lyfts en höjd mot himlens rand,
Ej sänks en dal, ej sköljs en strand,
Mer älskad än vår bygd i Nord,
Än våra fäders jord.

SUOMEN MAAKUNTALAULUT

FINLANDS LANDSKAPSSÅNGER

Ahvenanmaa

Ålänningens sång

Kainuu

Nälkämaan laulu

Kanta-Häme

Hämäläisten laulu

Karjala

Karjalaisten laulu

Keski-Pohjanmaa

Keski-Pohjanmaan laulu

Keski-Suomi

Keski-Suomen laulu

Kymenlaakso

Kymenlaakson laulu

Lappi ja Pohjois-Pohjanmaa

Kymmenen virran maa

Pirkanmaa

Kesäpäivä Kangasalla

Pohjanmaa

Vaasan marssi

Päijät-Häme

Vihreiden harjujen maa

Satakunta

Satakunnan laulu

Savo

Savolaisten laulu

Uusimaa

Uusmaalaisten laulu

Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomen laulu

RUOTSALAISIA LAULUJA, JOTKA MONET TUNTEVAT

SVENSKA VISOR SOM MÅNGA KÄNNER IGEN

Vintern rasat
Vi går över daggstänkta berg
I sommarens soliga dagar
Uti vår hage
Vem kan segla förutan vind
Idas sommarvisa

VIRSIÄ PSALMER

Blott en dag
Den blomstertid nu kommer
Pärleporten
Tryggare kan ingen vara

20-luvulta:

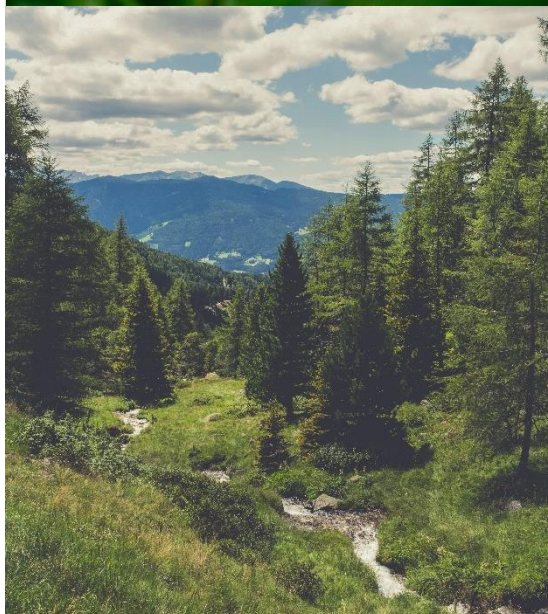
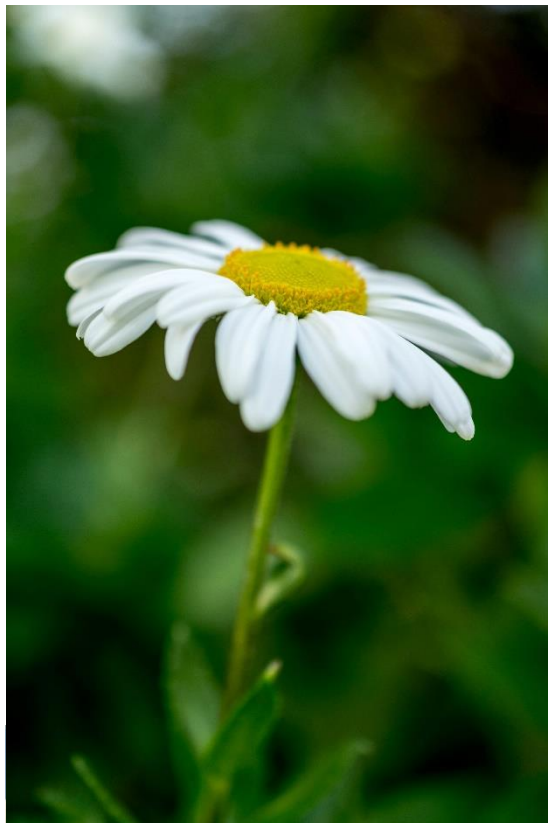
Där björkarna susa
En sjöman älskar havets våg
Hälsa dem där hemma
Kostervalsen

30-luvulta:

Fritiof och Carmencita
Kan du vissla, Johanna
Med en enkel tulipan

40-luvulta:

Min älskling, du är som en ros
Sjösala vals

50-luvulta:

Dagny

En gång jag seglar i hamn

Jag ska måla hela världen

Tulpaner från Amsterdam

60-luvulta:

I natt jag drömde

Jag tror på sommaren

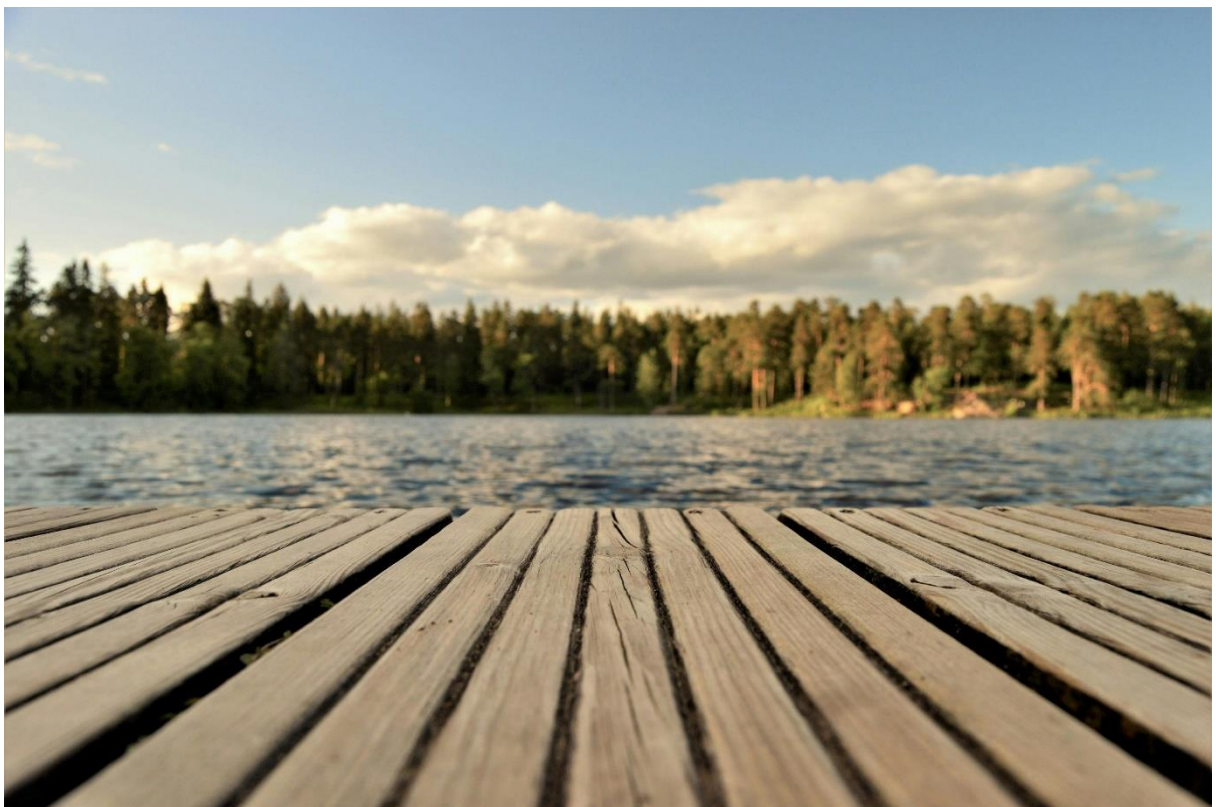
Sakta vi går genom stan

Sånt är livet

Teddybjörnen Fredriksson

Vi ska gå hand i hand

Visa vid vindens ängar

Bildkällor

Monet kiitokset taittajalle, Josefine Lundbergille.

Stort tack för layout till Josefine Lundberg, Linköping.

S.1

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/manniskor-vintage-staende-portratt-4345114/>

https://www.freepik.com/free-photo/vintage-blank-frame-with-brown-wooden-borders-white-background_12650986.htm#fromView=search&page=2&position=4&uuid=31771011-7738-4a3a-81cd-bbceacf95aba

S.2

Bild: Anne Harbom Jäderlund

S.5

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/man-karlek-manniskor-kvinna-302083/>

S.8

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/person-sot-vintage-spelar-3523087/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/hav-strand-vatten-sommar-5222472/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/mat-svartvitt-man-kvinna-8692064/>

S.9

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/manniskor-vintage-skola-staende-4578417/>

S.10

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/mode-gaende-sommar-kvinnor-5292049/>

S.11

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/by-byggnad-djur-landsbygden-5336488/>

S.12

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/hus-vintage-hem-rum-15847101/>

S.13

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/landskap-natur-vatten-skog-247600/>

S.14

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/vagg-hangande-adidas-skridskor-11324405/>

S.15

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/dans-grupp-traning-prestanda-15792473/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/hander-vintage-musik-klassisk-13220320/>

S.16

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/lycklig-leende-familj-tillsammans-7086012/>

S.17

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/man-manniskor-kvinna-musik-22469009/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/svartvitt-mork-siffror-ledig-8159242/>

S.18

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/vintage-tysk-historia-retro-20330441/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/bocker-skola-forskning-hylla-2943603/>

S.19

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/blommor-staende-barn-grupp-7569410/>

S.20

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/man-barn-ceremoni-bebis-13543792/>

S.21

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/svartvitt-manniskor-vanner-sitter-4807500/>

S.22

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/sno-svartvitt-stad-konst-8648412/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/svartvitt-man-par-karlek-4276747/>

https://www.freepik.com/free-photo/assortment-antiques-market-objects_13844234.htm#fromView=search&page=1&position=10&uuid=2af6a283-cb38-48bf-bcaa-7da4a2bd1bc6

S.23

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/brod-mat-kvinna-hand-6287300/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/mat-kvinna-hand-maltid-20392720/>

s.24

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/man-manniskor-vintage-staende-5844058/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/mat-vintage-handelse-rum-4345168/>

S.25

https://www.freepik.com/free-photo/moon-church-oradea-romania_48817121.htm#fromView=search&page=1&position=11&uuid=b4c111ba-a24a-4945-9995-da264ee3e1b2

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/man-kyrka-haller-ceremoni-18793967/>

S.26

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/blommor-fotografi-lov-ceremoni-4802274/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/svartvitt-vintage-minnen-historia-3617559/>

S.27

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/man-manniskor-kvinna-hund-5844033/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/manniskor-natt-flamma-stor-14085343/>

S.28

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/1101140/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/svartvitt-malning-dorr-staende-5998303/>

S.29

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/997611/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/landskap-landmarke-moln-byggnad-2377432/>

S.30

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/antik-jarn-stal-retro-3066791/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/svartvitt-manniskor-skrivbord-kontor-8657762/>

S.31

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/hav-stad-fordon-vatten-12319482/>

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/flicka-vintage-staende-portratt-3680107/>

S.32

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/industri-teknologi-oskarpa-musik-675960/>

S.33

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/noter-musiknoter-musikalisk-komposition-selektiv-fokusering-7086303/>

S.34

https://www.freepik.com/free-photo/caucasian-female-singer-portrait-isolated-blue-studio-background-neon-light-beautiful-female-model-bright-dress-with-microphone-concept-human-emotions-facial-expression-ad-music-art_14222418.htm#fromView=search&page=3&position=18&uuid=ae197088-e6f6-4f09-a356-fd11ef07501c

S.35

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/435840/>

S.36

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/lampor-musik-konsert-scen-92078/>

S.37

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/hander-musiker-haller-musikinstrument-7157476/>

S.38

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/hav-segling-flagga-patriotism-5072405/>
<https://www.pexels.com/sv-se/foto/227416/>

s.39

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/904437/>

S.40

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/612331/>
<https://www.pexels.com/sv-se/foto/landskap-bergen-natur-himmel-175407/>

S.41

<https://www.pexels.com/sv-se/foto/421759/>

© Anne Harbom Jäderlund 2024

Framtaget via föreningen RSKY Sverigefinska skribenter med bidrag från Institutet för språk och folkminnen